

PROSVETNI DELAVEC

Nekateri negativni pojavi pri osamosvajanju vzgojno izobraževalnih ustanov

Iz poročila Franca Strmčnika na skupščini Zveze pedagoških društev Slovenije

Proces demokratizacije naše šole ima poleg bolj zunanjih, organizacijskih oblik, ki odražajo predvsem odnose med šolo in družbenim okoljem, tudi globljo interno pedagoško vsebino. Kajpak ti dve plati enotnega procesa nista med seboj ločeni, temveč tvorita dialektično celovitost kvalitativno višjih težajev na področju naše vzgojno-izobraževalne dejavnosti. Zato je razumljivo, da obstajajo tudi znotraj naše šole določene deformacije in tu in tam odpor prosvetnih delavcev proti pedagoškemu in vsebinskemu bistvu demokratizacije naše vzgoje. Izražajo se v tem, da se mnogi prosvetni delavci ne navdušujejo za humanejšo odnose med vzgojiteljem in učencem in se zato izogibljajo intimnejšemu poklicnemu angažiranju, zlasti v šolah druge stopnje. Bojijo se sproščenega vzdušja v razredu, določenih samoupravnih pravic mladih ljudi in njihovega aktivnega sodelovanja in soodločanja pri vzgajanju in izobraževanju.

Nezamevanje novega duha naše šole prihaja najbolj do izraza v odnosu nekaterih prosvetnih delavcev do posameznih slabosti današnje mladine. Pričujoče se, da so naši učenci vsak dan bolj nedisciplinirani, neobgljivi, neredni, grobi, netaktni, nespoštljivi itd. Prepričani so, da so temu krivi prav novi pedagoški odnosi, ki jih uvajamo — demokratizacija in humanizacija naše vzgoje. Zato svetujejo, da bi bilo treba naš vzgojni kurz čim bolj zaostri in regulirati te slabosti z administrativno disciplinskimi ukrepi v duhu tradicionalne vzgojne prakse in navad. Namesto, da bi reagirali na te slabosti z intenzivnejšo in kvalitetnejšo vzgojo, se zatekajo k najrazličnejšim prisilnim vzgojnim sredstvom. S čim starejšimi učenci imajo opravka, tem glasneje so te njihove težnje. Naša pedagogika kajpak ne zavrača vsake ubogljivosti, discipliniranosti, rednosti itd., saj bi si s tem sama žagala vejo. Vse te in podobne pedagoške kategorije so pogoj za učinkovito vzgojo in hkrati rezultat vzgoje. Toda treba je razlikovati med pasivno pokornostjo in aktivno ubogljivostjo, med dresuro in zavestno discipliniranostjo, med od zunaj vrnjenim režimom in zavestno osvojenimi socialnimi normami skupnega življenja. Prisilna poslušnost in discipliniranost je dogmatska, slepa in temelji zgolj na fizični avtoriteti močnejšega do šibkejšega, na načelu razdvojenosti pravic in dolžnosti, ko pripada vzgojitelju izključno pravica za poveljevanje in ukazovanje, otroku pa brezpozojna dolžnost poslušanja in uboganja. Tak stil vzgoje izključuje otroka iz aktivnega samovzgojnega procesa in ga postavlja v položaj pasivnega objekta vzgoje. Posledica te vzgoje je vedno večja pasivizacija vzgojne soodgovornosti mladega človeka, odtujevanje in oddvajanje vzgoje od njega samega. Nastane tale začaran krog. Čim bolj se zatekamo k prisilnim vzgojnim sredstvom, tem bolj stopnjujemo prav tisto neubogljivost in nediscipliniranost, ki bi jo radi zatrli. Ali, kakor je nekje zapisal Goethe: »Prekletstvo slabega je prav v tem, da neprestano rodi«. Zato so napačna in nekonstruktivna mnenja posameznih vzgojiteljev, ki se zavzemajo za poostrene in administrativne vzgojne regulative. Z njimi sicer lahko za kratak čas in ob neprestani funkciji trde roke prisilimo mladega človeka k pasivnemu podrejanju, ne razvijamo pa njegove socialne zavesti v najširšem pomenu besede, kar je končni namen vzgoje.

Razlogi za to neprožno prilaganje nekaterih prosvetnih delavcev novim odnosom v šolski učilnici in novemu stilu dela z mladino sploh so kompleksni, objektivne in subjektivne narave. Prav gotovo se jim upirajo posamezniki zato, ker je nov način dela z mladino težji in odgovornejši. Zahteva intimnejše

angažiranje celega človeka, premišljeno ustvarjanje čim bolj konstruktivnih vzgojnih situacij in dviganje reakcij vzgojitelja na akcije otrok na višji nivo konstruktivnih pedagoških sintez. Učinkovita vzgoja ne preneša šabloniziranja in improviziranja ter predpostavlja temeljito (Nadaljevanje na 2. strani)

Letošnjo zimo ga je pa nasulo, pritisnil je mraz in uboge živalce — so se otroci povsod tako spomnili nanje, kot na tej sliki?

Delo koprškega zavoda za prosvetno pedagoško službo

Minilo je dobro leto, odkar se je v Kopru osnoval zavod za prosvetno pedagoško službo. Svetovalci in sodelavci zavoda so doslej z uspehom delovali na področju organizacije aktivov, seminarjev in tečajev, svetovanja, proučevanja pouka in učnih uspehov ter rezultatov učnih testov. V tem času se je izoblikovalo stališče, da mora pedagoška služba šoli pomagati pri smotni organizaciji vzgojnega procesa z nasveti, strokovnim izpopolnjevanjem učiteljev, usklajevanjem vsebine in metode dela ter analizami vzgojnih in izobraževalnih uspehov. Po drugi strani pa je razumljivo, da mora ta služba seznanjati s stanjem in problemi šolstva ustrezne družbene organe.

V odnosu zavod in šola se postavlja v ospredje zahteva povezovanja pedagoških delavcev. Učitelji so sicer povezani na različne načine, pogrešamo pa boljše povezavo pri uresničevanju vzgojnih smotrov, iskanju primernih učnih oblik in metod dela, izmenjavanju izkušenj, ki jih prav gotovo ni malo, pri proučevanju, strokovnem izpopolnjevanju, zblizevanju šole z življenjem, poglobljanju odnosov med šolo in domom, skratka povezavo, ki jo narekuje vzgojni proces in organizirano delo na šolskem področju. Tako povezavo nujno terja že sama zapletenost vzgojnega procesa. Sedaj, ko se šole podružljajo in osamosvajajo, lahko nastane zmotno

naziranje, da je pedagoško oziroma strokovno povezovanje učiteljev odveč. Če bi se tako pojmovanje razširjalo in izvajalo, bi se na ta način vsaka šola oziroma učitelj avtonomiziral, kar bi nas zavedlo v pedagoški pragmatizem (gledanje, da je merilo vrednosti in resničnosti v koristnosti in praktičnem stališču človeka). Ob poudarjanju posebnosti posamezne šole bi zanemarjali splošne značilnosti, ki so vsem šolam skupne. Saj šola ni posebna družbena celica, temveč del družbenega dogajanja komune s svojimi specifičnimi splošnimi problemi. Vse to dovolj jasno ilustrira potrebo po strokovnem povezovanju pedagoških delavcev. Nastane pa vprašanje, kako to povezavo organizirati.

Proces povezovanja mora iti skozi tri stopnje. Najprej je treba povezati pedagoške delavce v samostojne strokovne skupine, s skupnimi nalaganji in smotri. Na našem področju so se že formirali aktivni razrednega in predmetnega pouka, aktivni upraviteljev in ravnateljev. Te skupine rešujejo posebne probleme: izvajanje učnega načrta, organizacija pouka in vzgojnega dela, vprašanja priročnikov in učnih sredstev, kriterijev ocenjevanja, humanizacije odnosov itd. Najbolj aktivne so skupine na stopnji razrednega pouka in aktivni učiteljev slovenskega jezika in matematike. Zelo uspešno deluje tudi aktiv upraviteljev; poglejmo, kaj je n. pr. sklenil na svojem zadnjem posvetovanju:

na večjih šolah naj bi formirali svete kolektivov, ki bi opravljali nekatere samoupravne naloge;

upravitelji naj bi se predvsem posvetili pedagoškemu delu, pomočniki pa materialno-financijskim poslom;

šolska vodstva in učiteljski zbori naj materialno podpirajo in moralno spodbujajo učitelje, ki uvajajo in širijo nove učne oblike in tehnike;

šole naj razvijajo tiste izvenšolske dejavnosti, ki prispevajo k življenjskosti pouka;

učitelji in šolska vodstva naj skrbijo, da bodo stiki med razredniki in starši bolj pogosti in da bo razpravljanje v skladu s socialistično demokracijo;

organi in društva, ki organizirajo izvenšolske dejavnosti, naj predložijo svoje načrte in priporočila v začetku šolskega leta. Aktivni ravnateljev pa je sklenil, da bodo profesorji odslej vodili dnevnik priprav.

Prav gotovo, da je osveščanje počasen proces, vendar moramo iz vsebine razpravljanja zaključiti, da se je ta razvoj začel in da bo taka povezava rodila zaželene uspehe.

V nadaljnjem pedagoškem prizadevanju povezovanja, je treba posamezne aktivne ustrezno usposobiti, da bi lahko strokovno in ne praktičistično reševali vzgojne in učne probleme. Tako sta na področju zavoda že dve

le-teh ostala verbalna metoda še vedno osrednja metoda in s te plati ne gre frontalno napadati verbalizma. Odpravljati pa ga moramo tam, kjer je nepotreben in ga lahko nadomesti sodoben učni pripomoček, eksperiment, film, seminarsko delo in ekskurzija.

Pri pouku naj bi se v večji meri posvetili iskanju metod posredovanja znanja, ki bi učenca maksimalno postavljalo v aktivni položaj v učno-vzgojnem procesu. Razni seminarji, poročila grupnih raziskav, zbiranje primerkov na področju prirodoslovnih predmetov itd. so metode dela, ki jim krči pot za sedaj še majhen del prizadevanj prosvetnih delavcev.

Na slab učni uspeh vpliva tudi nesistematično kontroliranje znanja v obliki najrazličnejših »spravevalnih olenciv« v času, ko se pojavi na vidiku redovalna konferenca. Pedagoško razumljiva posledica takega nepedagoškega načina preverjanja znanja je kampanjsko učenje šolske mladine. Velikemu delu slabih ocen ob zaključku letošnjega prvega semestra botruje med drugim ta spravevalna mrzlica, nervoza in psihofizičnim sposobnostim mladostnika neustrezni načini preverjanja znanja.

Naša pedagoška praksa se ni dovolj angažirala ob iskanju ustreznih metod za stimuliranje učenja. Kaznovanje in nagrada, dve skrajni metodi stimulacije (ki pa postane ob primerih nepedagoške občutljivosti kaj hitro tudi metodi destimulacije), sta še vedno zastavljeni v starih, morda tempu življenja današnje šolske mladine preživljenih okvirih.

Se vedno je dobra oziroma odlična ocena najvažnejši, žal tudi edini način stimulacije učenja. To posebno na višji stopnji obveznega šolanja, še posebej pa na šolah druge stopnje ne ustreza več za to starostno stopnjo razumljivim težnjam po osebnem uveljavljanju. Praksa najrazličnejših tekmovalij (n. pr. mladih biologov, matematikov), konkursov za najboljša literarna, tehnična, slikarska dela, tekmovalij na glasbenem in fizikalnem področju v okviru šole, komune in republike, bi v dosti širšem okviru stimulirala mladino k doseganju širšega in temeljitejšega znanja.

Bilo je govora tudi o idejnosti pouka. K temu nas je vzbudil zlasti govor tovariša Tita, ki je velik del svojih izvajanj posvetil tem vprašanjem.

Iz poglobljene analize misli, ki so bile v tem pogledu izražene v tem govoru, kakor tudi kasneje v razpravah nekaterih delegatov,

lahko povzamemo nekatere naše naloge pri delu z mladino v šolah:

— Negativni pojavi v našem kulturnem življenju nas obvezarjajo in nam nalagajo obzornost, da naš pouk zasnujemo na še širši idejni ravni. Idejno raven naj bi dvignili predvsem z neprestanim spremljanjem pojavov v našem kulturno-umetniškem snovanju, jih kritično ovrednotili pred učenci ter sistematično opozarjali na negativne pojave v umetnosti in kulturi. Le tako bomo lahko privzgojili mladini lasten žid kritičnega vrednotenja in v prvi vrsti kritičnega sprejemanja vseh naših in tujih umetniških stvaritev. (To je še zlasti aktualno za področje estetske in filmske vzgoje v šolah.)

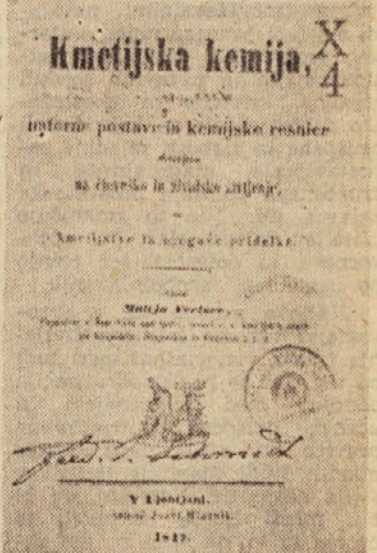
— Za dvig idejnosti pouka moramo doseči večjo neposrednost učitelja, zlasti v posredovanju temeljnih svetovnonazorskih vprašanj, in večje lastno opredeljevanje ob njih. Posebno pozornost bi morali posvetiti pojavu šabloniziranja zgodovinskih dejstev naše NOB in revolucije, saj se v šolah čisto ob raznih praznikih spominjajo teh zgodovinskih dejstev zaradi nujnosti in se ne povezuje dejanski pomen takratnega dogajanja z graditvijo sedanjega življenja.

Razprava je tekla tudi o vprašanju humanizacije pouka oziroma učno-vzgojnega procesa. Z večjo smelostjo bomo morali zapirati vrata raznim prisiljevalnim metodam v procesu pouka in vzgoje, bazirati na interesih in ne vsiljevati raznih dejavnosti. Več je potrebno graditi v učencu — kot človeku, ki ni več objekt vzgoje — občutek osebne veljavnosti in vrednosti na osnovi njegovega dela.

V učno-vzgojni proces je treba bolj pogosto vpletati tudi razna življenjska vprašanja, ki jih neposredno ne zajema snov učnega programa. Se posebej velja posvečati večjo pozornost pripravi mladostnika za poklic in pravilnemu usmerjanju na osnovi pridobljenih kriterijev moralnega vrednotenja dela.

To je nekaj problemov, ki se nam odpro, če gledamo na naš učno-vzgojni proces v šoli z vidika današnjega stanja. Mladinski kongres je dal na mnogo zgoraj omenjenih vprašanj jasen in prepričljiv odgovor. Vendar namen kongresa ne bo dosežen v popolnosti, če se zdaj vsi prizadeji ne bomo potrudili iskati vsak zase najboljši, pa vendar vsem ustrežajoč odgovor na vprašanje: kako nadaljevati vzgojno delo, da bomo uresničili željo mladine za polno doživeto mladost, prežeto z delom in ustvarjalnostjo.

Emil Rojc

ZANIMIVA RAZSTAVA V ŠOLSLEM MUZEJU

Slovenski šolski muzej v Ljubljani je skupaj s Hrvaškimi šolskim muzejem pripravil zanimivo razstavo »POUK IN ZNANOST KEMIJE PRI NAS V XIX. STOLETJU«. Razstava prikazuje razvoj kemijske znanosti v Sloveniji in na Hrvaškem v preteklem stoletju in je dokaz, da začetki znanosti niso bili skromni. Razstava je odprta v muzejskih prostorih na Poljanski cesti 28.

Milan Marušič

RAZGOVOR V UREDNISTVU »PROSVETNEGA DELAVCA«

O financiranju vzgojno-izobraževalnih ustanov v l. 1962 (1963)

V razpravah o financiranju vzgojno-izobraževalnih ustanov se vedno znova pojavlja zahteva, naj bi se prosvetni delavci — vsi — bolj zanimali za to problematiko in jo pomagali reševati. Razgovor, ki je 29. januarja 1963 potekal v našem uredništvu, je prav tako pokazal potrebo, da bi bili kolektivi prosvetnih delavcev, bolj kot je to bilo doslej — podrobno seznanjeni z vsem: z načeli, kako se sredstva dele med posamezne ustanove in v ustanovah samih, z merili, ki so za to potrebna, z vsemi tistimi težavami, ki se morajo spoprijemati z njimi upravni odbori družbenih skladov za šolstvo v občinah.

Razgovora so se udeležili: pomočnik sekretarja Sveta za šolstvo LRS ing. Zdenko Rogelj, tajnik republiškega odbora Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev Geza Čahuk, predsednik sklada za šolstvo ObLO Ljubljana Šiška Ivan Kreačič, podpredsednica sklada za šolstvo ObLO Koper Mimica Bergman, član sklada za šolstvo ObLO Celje Viktor Čop, ravnateljica Zavoda za prosvetno pedagoško službo Kranj Slavica Zirkelbachova, predstavnik delovnega kolektiva osnovne šole »Tonca Tomšiča« v Ljubljani Franc Primožič.

Z namenom, da bi vsaj do neke mere seznanili naše bralce s to problematiko, objavljamo poglavite misli iz tega razgovora.

Geza Čahuk: Glede formiranja nega zakona. Zato so se letos na skladi za šolstvo smo imeli v lanskem letu zelo pisano podobo. Nekateri ljudski odbori so vsa sredstva usmerjali v občinski proračun in od tega določili odstotek ali pa vsote za potrebe sklada, medtem ko so drugi določili odstotek ali določeno vsoto iz občinskega proračuna za potrebe sklada poleg tistih dopolnilnih virov, ki jih temeljni zakon o financiranju šolstva nakazuje kot fakultativne. To pomeni, da so bili že štart v posameznih ljudskih odborih zelo različni. Tam, kjer so iz fakultativnih virov dobili več sredstev so sredstva iz proračuna zmanjšali. Iz temeljnega zakona o financiranju šolstva pa se da razumeti, da je treba poleg rednih sredstev iz proračuna, katere občinski ljudski odbori ne smejo zmanjšati v primeri s prejšnjim letom, vpeljati še fakultativne virov.

Štarti so bili torej različni in so ljudski odbori tudi zelo različno tolmačili določila temeljnega zakona. Zato so se letos na skladi za šolstvo smo imeli v lanskem letu zelo pisano podobo. Nekateri ljudski odbori so vsa sredstva usmerjali v občinski proračun in od tega določili odstotek ali pa vsote za potrebe sklada, medtem ko so drugi določili odstotek ali določeno vsoto iz občinskega proračuna za potrebe sklada poleg tistih dopolnilnih virov, ki jih temeljni zakon o financiranju šolstva nakazuje kot fakultativne. To pomeni, da so bili že štart v posameznih ljudskih odborih zelo različni. Tam, kjer so iz fakultativnih virov dobili več sredstev so sredstva iz proračuna zmanjšali. Iz temeljnega zakona o financiranju šolstva pa se da razumeti, da je treba poleg rednih sredstev iz proračuna, katere občinski ljudski odbori ne smejo zmanjšati v primeri s prejšnjim letom, vpeljati še fakultativne virov.

Ne samo: dati denar . . .

Ivan Kreačič: Na vprašanje, po kakšnih kriterijih smo lani delili sredstva sklada, naj povem, da imamo pri nas kategorije. To je določeno z občinskim odlokom. Komisija je delala tri popise in si zelo prizadevala. Škoda je le, da se nisimo vsaj za območje mesta Ljubljane pogovorili in določili enotna načela. Zdej so razmerja v vsaki občini drugačna. To povzroča težave. Pogosto slišimo, da imajo na Viču toliko, v Mostah toliko itd., kar je zelo mučno. V Šiški imamo devet osnovnih šol in eno gimnazijo; dogajalo se je, da so imeli v Zgorinji Šiški drugačna načela kot v kakšni drugi šoli in podobno.

Na vprašanje, kako bi odpravili pomanjkljivosti, ki so se pokazale lani, pripominjam, da smo obiskali vse šole, toda to je bil začetek in nismo zadeli vselej v črno. Pri določanju raznih stroškov in potreb vzgojno-izobraževalnih ustanov smo pozabili na dopolnilno pomoč in svobodno dejavnosti. Pozneje smo to vnesli. Zato je letos steklo precej bolje. Hodili smo od šole do šole in tako ugotavljali dejanske potrebe in možnosti razvoja.

Z gimnazijo nimamo posebnih težav. Verifikacija te ustanove zahteva tehnični pouk, delavnice itd. Ta reforma zahteva pri nas okoli 4,5 milijona din. Zanimivo pa je tole: če gre sam ravnatelj gimnazije in tovarno, ne bo naltel na razumevanje. Ili mora predsednik ali podpredsednik občine, šele potem je uspeh tu. Mišlim, da ni dovolj prepustiti nekemu vsi stvar in mu dati denar. Prosvetni delavci so doma v prosveti, kar se pa gospodarskih organizacij tiče, jim je pa čisto stvar, da bi potekale tako, kot je treba. Toda s skupnimi močmi se da vse premagati. V tisti komuni, kjer upravni odbor sklada dela vzgajamo s svetom za šolstvo, je vse v redu, kjer pa dolata vsak po svoji liniji, pa ne. Če na primer svet za šolstvo obravnava problem, ki zahteva denar, se je treba pogovoriti in ugotoviti, kaj se da napraviti. Naš način dela zahteva vedno predhodno posvetovanje in dogovor, potem ne bo trenj. Če nekdo misli, da upravnega odbora sklada nič ne brigajo problemi, ampak samo denar, potem nima smisla, da smo tu in da se borimo za družbeno upravljanje.

Če pogledamo naše mestne občine, vidimo, da se povsod veliko gradi; nenehno je treba misliti na nove šole. Kakor za vodilo, kanalizacijo in elektriko, naj bi se določil proračunski prispevek tudi za gradnjo šol. Morda bi bilo treba zainteresirati volivce, da bi spregovorili o tem. Imamo nove šole, nimamo pa telovadnic . . . Občina je obljubila, da bo mislila tudi na stanovanja za

prosvetne delavce. Imamo precej prošenj in upamo, da bomo to letos uredili.

Kako stimulirati tiste ustanove, ki dosegajo boljši uspeh? Lani so imeli prosvetni delavci vse leto opravka s pravilniki, tako da rezultat glede šolskega uspeha ni bil tak, kot bi bil lahko. Zdej smo se dogovorili, da bo svet za šolstvo vse leto spremljal delo na šolah in predlagal za tiste šole, ki bodo pokazale uspehe, boljše in kvalitetnejše delo, nagrade. Za te nagrade bi moral skrbeti upravni odbor sklada za šolstvo. Tudi lani smo predvideli 30 milijonov rezerv, kar je bila naša sreča: Ko se je pokazal primanjkljaj, smo imeli v rezervi vsaj teh 30 milijonov. Kar se tiče nagrad, bi jih morda lahko priporočala pedagoška služba. Nekdo mora to ugotavljati in poročati.

Kako stimulirati tiste ustanove, ki dosegajo boljši uspeh? Lani so imeli prosvetni delavci vse leto opravka s pravilniki, tako da rezultat glede šolskega uspeha ni bil tak, kot bi bil lahko. Zdej smo se dogovorili, da bo svet za šolstvo vse leto spremljal delo na šolah in predlagal za tiste šole, ki bodo pokazale uspehe, boljše in kvalitetnejše delo, nagrade. Za te nagrade bi moral skrbeti upravni odbor sklada za šolstvo. Tudi lani smo predvideli 30 milijonov rezerv, kar je bila naša sreča: Ko se je pokazal primanjkljaj, smo imeli v rezervi vsaj teh 30 milijonov. Kar se tiče nagrad, bi jih morda lahko priporočala pedagoška služba. Nekdo mora to ugotavljati in poročati.

Problem: amortizacija

Franc Primožič: Amortizacija je problem, na katerega bi hotel opozoriti. Po nomenklaturah znaša 4 odstotke. Ta denar se v banki obrača, od tega pa šola nima nobene koristi, medtem ko banka zasluži; drug problem pa je, kako ta denar realizirati. Na silo nima smisla kupovati zato, da denar porabimo. To ni nobeno gospodarjenje, še celo pa ne pametno. V občini Center imamo novo šolo. Zakaj bi plačevali tako ogromno amortizacijo, ki nima nobenega smisla? Če od lanskega leta imamo predlog za znižanje. O tem bo dala gospodarska komisija šolskega odbora predlog za znižanje šolskemu odboru in banki. Šolski odbor to pravico ima, in mi še je bomo poslužili. Podjetje Snaga na primer plačujemo za odvoz smeti po kvadratnem metru. Imamo pet smetnjakov, ves papir pa pokurimo v kurilnici. Smeti je tako malo, da pride v poštev dva do trije smetnjaki, za to pa plačamo četr milijona na leto. V naši ustavi je člen, ki predvideva nagrajevanje po delu, torej se bo treba s Snago pogovoriti, da zaračunava svoje usluge realno in ne po kvadraturi. Seveda je to tudi sklep Mestnega sveta, toda potrebno bo nekaj ukreniti.

Viktor Čop: Nekaj primerov iz Celja. Pri nas je prvi vir družbenega sklada za šolstvo del proračunskega prispevka na osebne dohodke, drugi vir je tisti, ki ga določi ljudski odbor za osnovno dejavnost šol (od dopolnilnega proračunskega prispevka in od skupnih predvidenih proračunskih sredstev). Tretji vir so donacije gospodarskih organizacij,

nekaj smo dobili iz sklada za negospodarske investicije in nekaj posojila. Pri tem zbiranju sredstev in stanju sredstev v skladu za želimo poudariti, da imamo preveč fakultativnih virov, ki so odvisni od dobre volje ali občinskega ljudskega odbora ali posameznih gospodarskih organizacij. Prav je, da so fakultativni viri, toda sklad je preveč odvisen od njih.

Pri nas je nastal problem, ki verjetno ni svojstven za vse kommune. Imamo več srednjih šol, v katerih so povečini dijaki iz krajev izven občine, predvsem z območja celjskega okraja, pa tudi preko meja okraja. Lani smo se dogovorili, da medkrajevnega financiranja ne bo. Zdej pa imamo problem v okraju samem, ker je morala celjska komuna financirati tudi vse šole druge stopnje. Tu je marsikdaj padel občutek, da okraj premalo prispeva.

Tovariš Čahuk je rekel, da bi bilo treba določiti odstotek. To je po mojem mnenju povsem v redu. Le eno pripombo bi imel: kdaj in kako naj se ta odstotek določi? Vemo, da je bilo šolstvo dokaj let nazaj v zapostavljenem položaju za drugimi dejavnostmi. Zato bi moral biti ta odstotek tak, da bi omogočal ne samo red-

Podjetja so pripravljena pomagati

Mimica Bergman: Pri nas so se lani v glavnem formirala sredstva iz udeležbe vseh sredstev proračuna in dveh tretjin dopolnilnega prispevka. Sklad je bil vse leto v precejšnjih težavah zaradi neenakomernega dotoka sredstev v proračun; pomagati pa smo si morali s povprečjem. Kljub temu pa je ostalo odprto še vprašanje štirih milijonov.

Tudi v Kopru je pereče vprašanje sofinanciranja. Verjetno nikjer tako kot pri nas. Vse je na ramah občine Koper. Poleg vseh drugih šol imamo še šolo v bolnišnici Valodtra, kjer je okoli sto otrok, pa niti eden iz koprskih občine. Teh 8,5 milijona bremeni naš občinski sklad. Če bi se to načelno neke uredilo, bi bil sklad glede na finančno stanje občine v mnogo boljšem položaju. Imamo šolski kovinarski center, karšne drugod vzdržujejo podjetja, pri nas pa podjetja niso zainteresirana za te učence. Poskusili smo se pogovoriti s Tomosom, Slavnikom in Mehanotehniko, toda ni bilo pravega interesa.

Viktor Čop: Mi imamo kovinarski center v Storah. Sklad je

no delovanje šol, temveč tudi njih vsestranski razvoj. Tudi pri sprejemanju republiškega proračuna vidimo, da je to res. V Celju smo skušali doseči to, da od dotoka ne bi bili preveč odvisni in da v kolektivnih ne bi vzbujali negotovosti in nezaupanja. Dosegli smo, da je dobil vsak kolektiv in vsaka ustanova odločbo od sklada. V določbi je bilo točno navedeno, koliko sredstev dobi ustanova v letu 1962. Kolektivi so delili tisto, kar je bilo v odločbi napisano.

Osnovno, kar bi moralo biti vodilo pri našem delu pa je, da so kolektivi podrobno seznanjeni z vsem: z načeli, kako se dele sredstva za osebne in materialne izdatke, kolektiv mora vedeti, da se merila sprejemajo šole, ko da kolektiv svoje pripombe; potem slabše volje ne more biti. Hudo pa je tam, kjer je delo še takšno, da je treba vsako šolo posebej obravnati. V tem primeru, če obravnava vsako šolo posebej, kljub temu, da imamo kategorije in normative, smo spet na proračun. Seveda je izredno težavno izdelati neka objektivna merila. Morda bi bil prvi poskus v tem, da se da kolektivom, ki so izstopali v svojem pedagoškem delu, posebna nagrada.

skical posvet predstavnikov tistih podjetij, od koder so vajenci, če bi bila pripravljena kaj prispevati. Odziv je bil skoraj presenetljiv in podjetja so pokazala pripravljenost, da nekaj prispevajo.

Milica Bergman: Seveda, če prihajajo iz šole taki kadri, za katere so gospodarske organizacije zainteresirane.

Za osnovno šolo, ki smo jo lani zgradili, je še 50 milijonov dolga; nihče ne ve, kje bomo dobili ta sredstva. Gimnazija je v 700 let stari stavbi, kar nam požre ogromno denarja, ne moremo pa predvideti več sredstev za investicije. Težave so tudi zaradi stanovanj. Nikoli ni bilo sredstev. To je dostikrat vzrok, da gre dobra moč drugim in moramo vzeti, kar pride. Za letos namerava upravni odbor sklada iti spet na odstotek iz sredstev po dotoku, ker je prav, če so nekoliko vezani, kakor vse naše gospodarstvo, na ustvarjeno v komuni. Tudi pedagoški delavci naj občutijo, da smo vsi odvisni od celotne družbe in od vsestranskega delovanja.

Osnovno: dobra kategorizacija

Geza Čahuk: Pri objektivnih merilih, ki jih skladi skušajo uvesti — pa naj bo to število učencev, oddelkov ali pedagoška ura — bi moral težiti za tem, da bi po nekem vrstnem redu nekatere stvari prednjačile ter da so drugi kriteriji lahko samo rekurtni. Tisti skladi za šolstvo, ki so vzeli kot objektivne kriterije samo število pedagoških ur in delili sredstva na osnovi tega, niso mogli urediti vprašanja tako, da bi bilo res objektivno. Če so vzeli število pedagoških ur, število učencev in število oddelkov, so lahko dobili bolj objektivna merila. Ne more pa biti le eno merilo kot objektivni kriterij, ker s tem lahko neko šolo zelo privilegiramo, drugo pa zelo prizadenemo. Nekaj teh kriterijev je primarnega značaja, drugi pa so lahko korekturni. Ne moremo dovoliti, da bodo imeli v oddelkih 40 ali 50 učencev, da bi se zmanjšali stroški. Prav tako ne moremo dopustiti oddelkov po 15 učencev. Če imamo objektivne kriterije v okviru občinskega sklada, lahko določimo neke norme, seveda pa upoštevamo posebne prilike kot objektivne razloge.

Viktor Čop: Družbeni sklad za šolstvo pri celjski občini je skušal lani najti objektivna merila za dodeljevanje sredstev posameznim ustanovam. Zato je formiral iz vrst svojih članov in tudi nekaterih drugih tri komisije, ki so skušale najti objektivna merila. Ena komisija je izdelovala taka merila za materialne izdatke, druga za tehnično osebje in tretja za učno vzgojno osebje. Tako smo v lanskem letu že dobili nekatera objektivna merila. Komisija, ki je izdelovala merila za materialne izdatke, je najprej izdelala svoj osnutek meril, tega je poslala nato vsem kolektivom v proučitev. Potem je na osnovi odgovorov in predlogov posameznih učno-vzgojnih ustanov skušala svoj prvotni predlog popraviti. Na ta način je učno vzgojne ustanove na območju komune razdelila na osem kategorij. Upošte-

vala je, kakšna je šola, — mestna ali zunanja, kako je opremljena, koliko ima učencev, razpredel in oddelkov, upoštevala je, ali imajo pouk v eni ali v dveh izmenah, ali je pouk s praktičnim delom itd. Šele na podlagi tega je razdelila ustanove v osem kategorij. Izdelane so bile še tabele, kako se zaračunavajo sredstva za materialne izdatke. Komisija je dopustila tudi možnost popravkov za tiste materialne izdatke, ki se ne morejo uokviriti v splošne normative. Popravke lahko izvrši le upravni odbor sklada na pismeno vlogo kolektiva. Te normative je sklad predložil občinskemu ljudskemu odboru.

Drug problem je bilo tehnično osebje. O tem so predpisi zelo nejasni. Komisija, ki jo je imenoval sklad, je izdelala predlog tudi za sistematizacijo mest administrativnega in tehničnega osebja in podobno kot pri materialnih izdatkih upoštevala vse mogoče elemente. Po tem predlogu naj bi šole spet razdelili na kategorije.

Najtežje vprašanje pa je, kako dodeljevati šolam sredstva za osebne dohodke učno-vzgojnega osebja. Lani smo v Celju izhajali iz starejšega sistema, ker smo menili, da čež noč ne moremo izdelati objektivnih meril. Praksa v letu 1962 je pokazala, da smo imeli prav. V letošnjem letu že imamo osnutek, da bomo šli na razdelitev sredstev za osebne dohodke po kategorijah za posamezne profile prosvetnih delavcev.

Kako stimulirati tiste ustanove, ki dosegajo boljši uspeh? Tu meril ni in jih verjetno še nekaj časa ne bo. Zavod za prosvetno pedagoško službo tega dela ne zmore, svet za šolstvo tudi ne; to delo je potem odvisno od subjektivnega ocenjevanja bolj kot od objektivnega. Prav zato je upravni odbor sklada konec lanskega leta sklenil, da bo del sredstev zadržal in jih dal tistim kolektivom, ki bodo pokazali posebno priznanje.

Dodatne dejavnosti stimulirati

Slavica Zirkelbach: Pri družbenem skladu za šolstvo v kranjski občini dela komisija, v kateri sodelujejo predstavniki vseh vrst šolstva. Ta komisija je analizirala lanske kriterije za delitev sredstev učno-vzgojnim ustanovam in pripravila določene korekture. Ugotovili smo na primer, da nekatere šole lepo razvijajo dodatno dejavnost, za kar pa niso dobile nobenih sredstev. Ti kolektivi so delali deloma to na škodo svojih osnovnih prejemkov. Mi pa smo zainteresirani na tem, da šole razvijajo dodatno dejavnost. Zato je bilo treba nekaj ukreniti. V novih, korigiranih načelih za delitev sredstev sklada smo predvideli, naj bi šole izdelale programe za izvajanje do-

datne dejavnosti, sklad jim bo pa dal sredstva — seveda, kolikor bodo program tudi izvajale. To smo storili zato, da ne bo treba segati po sredstvih, ki so določena za osnovno dejavnost šol in za izvajanje programa po predmetniku, za katerega je šola dolžna, da ga izpolni. Drugo pa je vprašanje kvalitete. Predvideli smo rezervno, iz katere se bodo črpala dodatna sredstva za tiste šole, ki bodo pokazale boljše uspehe. Tu bomo upoštevali predvsem izvajanje delovnega načrta šole. Če je šola sprejela delovni načrt, ki je v skladu z objektivnimi pogoji, in je ta delovni načrt tudi stoddostno izvedla, bo na to deležna dodatka. Ta sredstva bo šola razdelila med svoj kolektiv. S tem nameravamo začeti letos. Tako bomo stimulirali šole za boljše delo, kakor tudi za izvajanje dodatnih dejavnosti, izkušnje pa bomo lahko posredovali šole prihodnje leto.

V letu 1963: način financiranja v osnovi isti

Zdenko Rogelj: Za informacijo bi povedal nekaj stvari v zvezi s problematiko financiranja šol v LRS. Sekretariat sveta za šolstvo LRS je izdelal priporočilo o financiranju vzgojno-izobraževalnih ustanov v letu 1963; to priporočilo je sprejel že tudi izvršni svet Ljudske skupščine LRS in ga poslal vsem okrajnim in občinskim ljudskim odborom. Priporočilo je izdelano na osnovi analize stanja v preteklem letu in predvideva nadaljevanje financiranja, kot je potekalo lanskega leta — z nekaterimi dopolnitvami. Naj navedem najvažnejše sugestije tega priporočila.

Pri dodeljevanju finančnih sredstev za osnovno dejavnost in investicije za posamezne vrste izobraževalnih ustanov naj se vsi prizadejni organi v komuni oziroma v okraju ravna po tehle smernicah:

— osnovne šole naj se financirajo iz družbenih skladov za šolstvo tiste občine, v kateri je šola. Le v izjemnih primerih, ko obiskuje osnovno šolo večje število učencev iz drugih občin, naj se pogodbeno uvede skupno financiranje, pri čemer naj se določijo merila za medsebojne obveznosti;

— za gimnazije, ekonomske in administrativne šole naj velja isto pravilo kot za osnovne šole. Kolikor so v nekaterih okrajih v letu 1962 poleg občinskih družbenih skladov za šolstvo pri financiranju teh šol sodelovali tudi medobčinski skladi, je primerno tudi v letu 1963 s takšno prakso nadaljevati;

— tehniške in njim ustrezne strokovne šole za gospodarstvo in družbene službe, vključno učiteljske in vzgojiteljske šole, naj dobivajo finančna sredstva praviloma iz okrajnih proračunov oziroma iz ustreznih medobčinskih skladov;

— financiranje šol s praktičnim poukom in vajenskih šol naj se izvaja v skladu z različnimi pogoji in glede na gospodarske panoge, za katere vzgajajo in izobražujejo strokovni kader, tako:

a) dosedanje vajske šole in šole s praktičnim poukom za industrijo, rudarstvo, gradbeništvo in promet naj se financirajo v letu 1963 na enak način, kot je bilo to izvedeno v letu 1962, t. j. s sredstvi ustanoviteljev (ustreznih industrijske organizacije od nosno industrijske panoge), upoštevaje sredstva, ustvarjena za lastno dejavnost šole. Kadar pa taka šola v interesu politično teritorialne enote izobražuje več kadra, kot ga potrebuje ustanovitelj šole (gospodarska organizacija) pa naj prispeva sredstva v ustrezni višini tudi zainteresirani ljudski odbor;

b) dosedanje vajeniške šole in šole s praktičnim poukom, ki vzgajajo in izobražujejo kadre za potrebe kmetijstva, gozdarstva, trgovine in gostinstva, naj se tudi v letu 1963 financirajo tako, da bodo 50 % potrebnih finančnih sredstev za njihovo osnovno dejavnost krije gospodarske zbornice iz povečane članarine zbornicam in iz dela sredstev enega odstotka bruto osebnih dohodkov, ki ga gospodarske organizacije lahko uporabijo za potrebe strokovnega izobraževanja; 50 % pa naj zagotovi občinski ljudski odbor tistega okraja, v katerem je sedež šole. Kot zbiratelji občinskih sredstev naj v letu 1963 ostanejo tisti organi, ki so to nalogo najbolj uspešno opravili v letu 1962, in sicer občinski družbeni skladi tiste občine, v kateri je sedež šole ali pa medobčinski družbeni skladi;

c) vajenskim šolam s praktičnim poukom v obrti naj preskrbe 70 % potrebnih finančnih sredstev za osnovno dejavnost občinski ljudski odbori tistega okraja, v katerem je sedež šole, ostalih 30 % pa naj zagotove okrajne gospodarske zbornice iz prispevkov obrtnih gospodarskih organizacij in tistih industrijskih podjetij, ki pošiljajo svoje učence v te šole. Za zbiranje sredstev, ki naj jih po tem predlogu preskrbe občinski ljudski odbori, naj nastopajo isti zbiratelji kot za šole s praktičnim poukom in vajske šole za ostale panoge gospodarstva;

— posebnim šolam ter drugim vzgojnim in izobraževalnim zavodom za umsko in telesno prizadeto mladino naj v letu 1963 zagotovijo sredstva za osnovno dejavnost njihovi ustanovitelji občinski oziroma okrajni ljudski odbori;

— da bodo domovi za učence mogli v polni meri opravljati svoje naloge, naj jim zagotove sredstva, potrebna za osnovno (vzgojno in zdravstveno) dejavnost.

Da se izognemo težavam, ki so se pokazale v letu 1962 v zvezi s problemi skupnega financiranja, je potrebno, da prizadejni činitelji takoj pristopijo k ugotavljanju medsebojnih obveznosti za leto 1963 in da pogodbeno določijo svoje obveze do posameznih šol.

Pri izvajanju te naloge naj ljudski odbori, gospodarske organizacije in drugi prizadejni činitelji tesno sodelujejo z gospodarskimi zbornicami in njihovih območjih, z gospodarsko zbornico LRS in prizadejati republiškim upravnim organi.

Glede na izkušnje preteklega leta, ko so v zvezi s financiranjem nastopale težave zlasti na področju šol s praktičnim poukom in vajenskih šol, je potrebno, da v letu 1963 vsi navedeni organi in organizacije posvečijo financiranju prav teh šol več pozornosti kot v letu 1962. To pa je potrebno zlasti zato, ker začinjamo z reorganizacijo teh šol v poklene šole, ki bodo terjale — če hočemo doseči tako raven vzgoje in izobraževanja poklicnih kadrov, kakor jo zahtevajo razvito gospodarstvo in družbene službe — povsem drugačen odnos, kakor je bil dosednji odnos do navedenih šol.

Posebej je treba opozoriti na primere, ki so zaradi nereneh finančnih vprašanj nekatere strokovne šole zahtevale, da krijejo učenci oziroma starši v obliki razmeroma visokih šolnin del stroškov za osnovno dejavnost teh šol.

Plačevanje stroškov za osnovno dejavnost s strani učencev oziroma staršev je v vseh primerih, ko gre za šolanje mladine, neprilovno. Zato je potrebno, da ustanovitelji in soustanovitelji takoj prouče situacijo v svojih vzgojno izobraževalnih ustanovah in pravočasno poskrbijo za ustrezna višja sredstva tako, da bo plačevanje šolnine za šolanje mladine odpadlo.

V kolikor prihajajo v poštev prispevki učencev, bi mogli biti ti prispevki uravnoteženi le v primerih, ko gre za delno kritje stroškov za opravljanje tistega dela vzgojno izobraževalnih dejavnosti, ki se nanaša na izredne učence in odrasle.

Nedokončane investicije za vzgojne in izobraževalne ustanove so resna ovira vzgojno izobraževalnemu delu. Investitorji oziroma ustanovitelji naj zato poskrbe, da bodo v letu 1963 zbrali zadostna sredstva za dokončanje začasnih gradenj.

Pouk gospodinjstva – nepotreben?

Direktorica Zveznega zavoda za proučevanje šolskih in prosvetnih vprašanj Mitra Mitrović je napisala za časopis »Stanbena zajednica« članek, ki ga objavljamo v nekoliko skrajšani obliki: — Razprave o uvedbi gospodinjskega pouka so bile zelo resne in to ob diskusijah o reformirani osnovni šoli. V okviru teh razprav je bilo slišati tudi ugovore o potrebi takega izobraževanja. Mislim, da tu ali tam še obstajajo določeni pomisleki o vrednosti tega vzgojno-izobraževalnega področja. Nekateri utemeljujejo te pomisleke s tem, češ da sta predmetnik in učni načrt že tako preobremenjena zlasti v odnosu do takoimenovanih »posttranskih« področij na račun najpomembnejših predmetov, za katere morajo učenci dobiti temeljite osnove za nadaljnje izobraževanje.

Če ima razprava o uvedbi gospodinjskega pouka že vnaprej določen namen, da je treba dati ure, odmerjene za gospodinjstvo, materinemu jeziku, matematiki ali kateremu drugemu tudi pomembnemu učnemu predmetu, bo taka razprava nujno privedla do zaključkov v škodo gospodinjskega pouka.

Resnica pa je taka, da smo v prizadevanju, da damo mladim generacijam čimbolj vsestransko in široko izobrazbo ter vzgojo, dali osnovni šoli velike in obsežne naloge. Prav zato smo tudi razširili predmetnik.

Problem gospodinjskega pouka ne smemo gledati z vidika: ali je mogoče gospodinjstvo vključiti v osnovno šolo kot obvezen predmet ali ne. Gledati ga moramo z vidika: kaj in koliko bi izgubili v izobraževanju in vzgoji otrok od 7. do 15. leta starosti, če ne bi otroci v šoli pridobili določenih privajenosti in spoznanj, kako bodo pravilno organizirali in vodili vsakodnevno življenje, da bo le-to zdravo, kulturno in gospodarno. Če ne bomo s pomočjo osnovne šole prenašali kulturnega vpliva na najširši krog ljudstva, potem bo v znatni meri okrnjen bistveni namen: približati šolo življenju. Za oblikovanje sodobnega mladega človeka je poleg osnovnega spoznavanja znanosti in tehničnega izobraževanja pomemben činitelj tudi pouk gospodinjstva, če hočemo v osnovni šoli doseči tudi vzgojo za smotrno osebno in družbeno življenje.

Gospodinjski pouk še ni dovolj ukoreninjen; problemi učnega kadra še niso rešeni. Ta pouk zahteva materialna sredstva, zato se to področje pogosto srečuje tudi z nerazumevanjem nekaterih odgovornih činiteljev. Zaradi tega so prvenstvenega značaja vsi napori, da preprečimo tako nerazumevanje! Tudi v današnjih pogojih se je vredno in nujno potruditi za maksimum organiziranosti in za potrebna sredstva, da bo pouk gospodinjstva pokazal svojo upravičenost. Ta pouk je brez dvoma sestavni del splošno-izobraževalnega procesa in vzgoje, kar si morajo pridobiti dečki in deklice za svoje nadaljnje življenje.

Predvsem moramo najprej razumeti koncepcijo učnega načrta, ker, kot kaže, načrta ne poznajo dovolj temeljito niti vsi krogi prosvetnih organov, niti posa-

mezne šole in tudi ne učiteljice, ki ta predmet poučujejo. Danes je sestav učnega osebja za ta predmet po svoji strokovni fiziognomiji zelo različen in pri izvajanju učnega načrta prevladujejo eni ali drugi momenti: ali verbalni pouk, zasnovan največkrat na biologiji ali kemiji; drugi obsežni pouk, zasnovan največkrat na biologiji ali kemiji; drugi obsežni pouk, ki je preveč podoben navajanju na kulinarčne spretnosti, in podobno.

Okvirna koncepcija tega predmeta, pogojno imenovanega gospodinjstvo, obravnava več obsežnih področij, kot so: stanovanje, oblačenje, prehrana, ekonomika v gospodinjstvu, in bi torej ne smela izločeno obravnavati nobene ožje panoge. Praktičen pouk naj bi omogočil učencem, da utrdijo znanje, ki so ga pridobili na vseh teh področjih in razume se, da je to znanje namenjeno uporabi pri vsakdanji prehrani, pri ravnanju z gospodinjskimi aparati in sploh v vsakdanjem življenju.

Pri tako zastavljenem učnem načrtu, ki naj učence pouči o sodobnem načinu življenja v družini, je odveč diskusija, češ da se z gospodinjstvom moderna osnovna šola vrača k zastarelim predmetnikom. Na visokem nivoju tehničnega in kulturnega razvoja sodobnega življenja imajo znanja in navodila, o katerih smo govorili, brez dvoma svoj pomen. Tudi če upoštevamo različne ravni življenja v naši domovini in obstoj zelo zaostalih krajev, ne sme izostati potreba po takšni vzgoji niti v enih niti v drugih pogojih za milijone otrok, ki se šolajo v obvezni šoli. Z gospo-

dinjskim poukom naj otroci razvijajo oziroma dopolnjujejo svoje znanje, razvijajo delovne navade pri opravljanju vsakdanjih poslov v šoli in doma, pridobivajo smisel za racionalno izkoriščanje časa, denarja in materiala; spoznavajo naj osnovna pravila zdrave prehrane, se nauče uporabljati tehnična sredstva v gospodinjstvu; spoznajo naj principe sodobnega stanovanja in spoznavajo mnoga druga praktična in koristna opravila.

PREGROBO VREDNOTIMO ANGAŽIRANJE UČNEGA OSEBJA ZA TA PREDMET

Problem učnega osebja, predvsem pa še vedno pomanjkanje specializiranih učnih moči predstavlja eno izmed težav za čimprejšno afirmacijo in boljše rezultate tega učnega predmeta. Take težave imamo tudi pri drugih predmetih, posebno pri tehničnem pouku, pri telesni vzgoji itd. Tudi predmetnih učiteljev za matematiko še daleč nimamo dovolj.

Za pouk gospodinjstva pa se pojavlja še specifičen problem in poudarila bi, da se je (zaradi premajhnega števila učnih ur na eni šoli) treba izogniti nepravilnemu vrednotenju angažiranja učnega kadra, saj ga tako nimamo dovolj. Poiskati moramo načine združevanja šol za ta pouk ali pa povezovati šolsko delo z delom sodobnih gospodinjskih centrov, z delom okrog organizacije in strokovnega vodstva šolskih kuhinj (zdrava prehrana) ali drugi-

mi podobnimi in koristnimi ustanovami in dejavnostmi. Posebno strokovno pomoč bi morale organizirati prosvetno-pedagoške službe in druge institucije.

Prosvetno-pedagoške službe imajo vsekakor na tem področju še mnogo posla. Med drugim je potrebno poudariti neizogibno potrebo nadaljnje razširitve učnega načrta in njegove uporabe ter sestavljanje dobrih priročnikov in metodskih navodil. Kot zelo nujna se kaže potreba po učnih pripomočkih, prilagojenih za šolsko uporabo, za demonstracije in eksperimente, nadalje po modelih in zbirkah, kar bi vse olajševalo in pocenilo ta pouk. Kaže, da povezovanje praktičnega dela gospodinjskega pouka še ni povsem dovolj smotrno povezano z delom šolskih kuhinj.

Na tem področju še nimamo pravih pobud in dovolj smisla ter izkušenj za povezovanje šole z domom naših učencev. Kot kaže dosedanje vzdušje, starši zelo radi sprejemajo to vzgojno področje in obravnavajo skrb šole za ta pouk. Po drugi strani pa morajo tudi starši nuditi aktivno pomoč šoli pri vzgoji otrok, posebno kar zadeva gospodarski, kulturni, higienski in estetski način življenja. Na ta način bi se znatno razširil pomen praktičnega dela pri pouku, kajti če bi se skrbneje organiziralo sodelovanje s starši, ne bi bilo potrebno misliti na uresničevanje učnega načrta samo med rednim poukom! Nikakor si ne želimo, da bi bil ta pouk enostranski in vezan samo na predmetnik!

Mlada Ukrajinka se uči vesti. (S stalne pedagoške razstave v Zenevi)

Čemu anonimnost?

Uredništvo »Prosvetnega delavca« prejema večkrat anonimna pisma — podobno, kot jih verjetno prejema vse druge redakcije listov. Ta pisma imajo včasih podoben čar, ali vsaj zdi se, da nepodpisani avtor ali avtorji pričakujejo, da bodo zagledali svoj proizvod tiskan v listu. Takšna praksa je tuja našim uredništvom. Če že kdo ne želi biti pod svojim sestavkom podpisani, to posebej pove; možni so za to najrazličnejši razlogi. V vsakem primeru pa mora redakcija lista imeti poln naslov avtorja.

Iz naslednjih odstavkov, ki jih bomo citirali iz nekaj takih pism, se jasno vidi, da je anonimnost povsem odveč. »Zastopnik mnogih staršev« piše v pismu, ki smo ga prejeli že pred nekaj meseci, takole: »Minila je na šolah I. redovalna konferenca. Uspehi učencev so porazni! Kaj bi rekla industrija, če bi izdelovali 10 tednov same neuporabne izdelke: čevlje, tekstil, strojni izdelki itd. Kdo bi kupoval tako slabo blago? Časopisi bi bili polni kritike! Ubogi delavec bi trepetal, saj bi dobil le nekaj odstotkov plače. Kaj pa v prosveti? Ali se kaj poznamo, ali ste zadovoljni s staro prakso: »Ob polovici bo bolje!« Ali ni to že sramota za naše prosvetne delavce, ki si upajo s takimi ocenami na dan? Vemo, da se otroci ne uče radi, zato pa naj jih primejo temeljiteje. Saj so menda učitelji in profesorji avtoriteta in oni morajo gledati, da bodo učenci kaj znali. Groza nas je vseli vrst kročkov, ki odtegujejo šolarje od učnega. Razne skupnosti vzamejo mlademu, neukemu človeku mnogo časa. In ob konferenci se vam prikaže domov z dvema ali več nezadostnimi ocenami!

Ko stopa naš učenec iz osemletke v srednjo šolo, je treba razne izpite. Tečaj se sprijemlje le z matematiko, slovenščino in tujim jezikom, fiziko in kemijo. Kje so zdaj svobodne dejavnosti in vsa tista navlika z raznih kročkov? Ali takrat spet izdeluje znanje in uničuje papir na velikem? Ali takrat kaže tisti slo drobni izdelkov, ki jih je izdelal pri gospod. tehničnem pouku? Ali je res treba tekmovali našim šolarjem z industrijo? Otroci nam prinesejo domov mnogo, mnogo izdelkov, ki jih v naših majhnih stanovanjih nimamo niti kam spraviti. V najboljšem slučaju odpotujejo na področje, sicer pa kar v peč. Na žalost, v novih stanovanjih teh nimamo, vsa nedolžna roba roma v Snago. Z njo gredo naši težko prisluženi dinarji...

Res, v industriji je že marsikako delo prevzel stroj. Stroj se razni spoznamo, da v naslednjem poglavju, str. 27, nal. 22 — zahteva se cena za suhe krhlje, v podatku pa imamo sveža jabolka in nobenega podatka o osušitvi. 8. razred: sliki 44 in 45 sta z ozirom na podatek napačni; sliki 60 in 61 sta zamenjani; str. 132, nal. 49 je kvadratna enačba z dvema neznančkama, ki je vsaj na tej stopnji nerazumljiva; nal. 1, str. 156, je kvadratna enačba, ki na tej stopnji ni rešljiva. Itd.

Tečajniki so se s prireditelji premalo pogovorili o nemotodno sestavljenem okvirnem učnem načrtu, ki naj bi jim veljal za zakon. V njemu je učna snov mestoma vse križem razmetana in najmanj, kar se o njem lahko reče, je to, da se njegovi avtorji niso prav nič spoznali na šolsko metodiko. In posledice? Nekateri učitelji izvajajo ta »zakon« formalistično od vrstice do vrstice. Snov v predpisanih učbenikih je razvrščena po drugih, bolj metodičnih kriterijih. Mnogi učitelji sestavljajo podrobne učne načrte po šolskih knjigah. Marsikdo pa se ravna čisto po svojih lastnih vidikih. Zato se obravnava učna snov v naših šolah po različnih kriterijih, nesmotno in nepregledljivo. Kako naj ima inspekcijaska služba enoten pregled o predani učni snovi? Kaj pa sirote učenci, ki se morajo med letom seliti iz ene šole v drugo?...

Kjer so dejstva, ki so ugotovljiva, tako zlasti pri matematični vedi, se upravičeno lahko ob takih pismih sprašujemo: čemu je potrebna anonimnost? Eden izmed predavateljev je

Drago Vončina: Vesele in vsakršne iz popotne šolske torbe

NA PRVO SLUŽBENO MESTO

Počasi se je vlekel vlak po nešteti ovinkih skozi gozd in peljal na službeno mesto učiteljskega pripravnika Suškega, ki je dobil dekret za šolo Hrib, v visoki in sredi gozdov postavljeni vasi.

Ko je izstopil na postaji, je zagledal na svoji desni dolgo dolino, katero je obkrožal širok hrbet, porasel s temnimi smrekami, pod njimi pa je že bukov pas spreminjal barvo listja. Ker so mu povedali, da ga čaka do njegovega mesta še 18 km dolga pot, pošni voz pa vozi pošto in še slučajno kakšnega potnika le trikrat na teden, je Suški stisnil pod pazduho svojo prtljago, ki je vsebovala že ene obnošene hlače, dvoje srajc in nekaj žepnih robcev. Vse to je bilo zavito v papir, v kakršnega so zavijale takrat tovarne sladkor, katerega so še izdelovale v obliki stožca. V tistem času namreč še ni bilo dobiti tako ličnih in pripravnih kovčkov kot sedaj, v katere lahko vržeš vso berčajo in potem si kot svetski potnik. Bolj premožni so se selili s kosarami, spletnimi iz vrčja, medtem ko so ostali povezali vse svoje imetje v papir in se s culo ter polno glavo optimizma podali na učiteljevanje.

Ker je bila pot dolga, prtljaga pa je postala sčasoma nadležna, je Suški urezal v grmovju obcesti palico, na katero je nataknil svoj zavoj, in to vrgel na ramo. Tako so se mu počasi odmikali kilometri, pred njim pa se je še vlekla cesta daleč navzgor. Vkljub jeseni je postalo vroče in vrh prvega klanca ga je opomnil kazalec na gostilni, da je lačen. Ker pa ni bilo v žepu okroglega, se je pri bližnjem koritu napil vode in pod smreko iz mahu izvlekel nekaj sladkih korenin, ki jih je potem med potjo dolgo žvečil, ko je hodil po bližnjih preko lazov in gmajni, iz katerih so ljudje pospravljali in vozili domov praprotni nastilji.

Ko je med potjo dohitel enega voznika in ga povprašal, če je na pravi poti na Hrib in kako daleč je še do tja, se je razvil med njima tale pogovor: »No, kako je kaj bila kupčija? Kaže, da dobro, ker imaš že tako majhno culo! Na Hribu prodajš se to, potem pa bo poln žep denarja. Eh, srečni ste taki kramarji! Hodite okrog, dobro prodajate in iz polne mošnje brezskrbno živite. In ti si še mlad, ti boš še naredil denarja in vžil življenja. Eh, blagor tebi!« Suški je poslušal ta samogovor voznika in se mu je pri tem začelo smejati, da ga ima voznik zaradi njegove cule za kramarja, ki prodaja od hiše do

hiše tekstilno blago, največ za moške obleke, pri tem dosti za sluzi, po gostilnah dobro je in pi-je. Takih kramarjev je bilo takrat precej.

Suškemu se je pri tem pripovedovanju in blagorovanju lepil jezik na nebo in želodec je od prej použitih korenin zahteval boljše hrano, kmet ga je pa kar naprej blagorval.

Ko pa je Suški vozniku povedal, da je učitelj, ki gre na prvo službeno mesto na Hrib, je z nekim razočaranjem in sočutjem rekel: »No, prej sem ti bil nevoščljiv, sedaj pa nič več. Če boš učitelj, ne boš bogat, še v norišni-ko boš prišel, ker na Hribu je velika šola, dosti otrok, ki ti bodo zlezli čez glavo. To so divjaki, ki hodijo več v gozd kot v šolo, več fucajo, kot se učijo. Vse to in še hudega nadučitelja boš imel. No, ja, je že tako. Se nisem prej spomnil, da se ta čas najprvo selijo lastovke, nato učitelji, potem pa ja jesen.«

Tako sta bila razočarana oba. Kmet, ker je iz kramarja dobil učitelja, učitelj pa zaradi tako črno napovedane bodočnosti. V tem razmisljanju, da bo v šoli med otroki vseeno lepo, je prišel Suški proti večeru na Hrib.

V ŠOLI

Nadučitelj Konjeslav na Hribu je bil vesel učiteljevega pri-

hoda. Saj je ta rešil dve učni moči brezplačnega supljanja. Ker je bil Suški moški in še sveže pečen, mu je naložil na pleča, kolikor je mogel nesti. »Saj je mlad in ni še nič delal. Naj poskusi, kaj se pravi biti učitelj,« se je izrazil proti učitelju Zavrtaniku, ki je bil tudi na tej šoli in je stalno poučeval IV. razred in kmetijstvo v V. razredu.

Novi učitelj je tako po nadučiteljevi odločbi dobil na grbo VI. razred s 26 učenci, od torhkih in četrtkih popoldne pa deško ponavljalno šolo z 78 učenci. Šola je namreč imela VI. razred (6. šolsko leto) kot najvišji razred vsakdanje šole, medtem ko so učenci 7. in 8. šolskega leta obiskovali dvakrat tedensko ponavljalno šolo.

S VI. razredom je učitelj Suški še kar dobro vozil, toda ponavljalna šola je bila zanj velika muka. Ta je imela tako visoko število učencev, samih dekčkov, močnih in velikih do 1,70 m, pravih orjakov, ki so doma vsak dan vstajali ob štirih zjutraj, se najedli dobro zabeljenih žgancev in zelja ter nato odšli z očeti in brati z vozom v gozd, tam nakladali debele hlode in jih vozili na žage. Ti fantje so na vožnji s starejšimi že popivali po gostilnah in jih je bilo sram hoditi v šolo, kamor so prišli brez knjig, s samim zmečkanim zvezkom v zadnjem hlačnem žepu.

S temi učenci se je ukvarjala učiteljica Filomena, ki je doživela, da so jo fantje odnesli iz razreda. Ko je nekega dne pravkar odbila ura eno popoldne in je učiteljica vstopila v učilnico, so učenci sredi klopi peli: »Al me boš kaj rada imela...« Učiteljica

je zahtevala mir. Učenci pa so peli dalje, hoteli so pač končati svojo pesem, učiteljica je začela kričati in tolči s palico po mizi, toda nihče je ni slišal. Medtem pa ji je od neke priletel pokrovček za pokrivanje črnila in jo zadel v prsi. Vtem so učenci končali s petjem in se toliko pomirili, da je učiteljica sploh mogla vprašati, kdo je tako predrzen, da je vrgel vanjo pokrovček. Po daljšem izpraševanju se oglasi eden prav velikih dekčkov in prizna, da je on to storil. Ko je učiteljica zahtevala, naj pride k njej pred tablo, da ga bo kaznovala, pride prav počasi z rokami v žepu in jo gleda. Ko pa mu je rekla, naj poklekne na oder pred tablo in je ona vzela v roke metrsko palico, da ga bo nabila, je on v resnici pokleknil, v hipu objel učiteljico pod koleno, jo dvignil in odnesel šestinsedemdeskilogramsko Filomeno iz učilnice. Ta je med prenosom kričala, brčala, da se ji je pomaknilo krilo navzgor in so se pri tem pokazale čipke njenih hlač, kar je mladino vzpodbudilo k huronskemu kriku. Učenec je učiteljico postavil v veži na tla in se mirno vrnil v razred. Uboga Filomena pa je vsa rdeča in osramočena stekla po nadučitelja, ki je moral vstati s svojega popoldanskega počitka in premlatiti razigrano mladč, ki pa je imela pred nadučiteljevo široko in visoko postavo velikanski strah.

Teden dni po tem dogodku je moral učiteljski novinec Suški prevzeti ta oddelek, v katerega učiteljica Filomena ni več mogla, ker si ni mogla ustvariti ugleda in discipline. Prva dva dni pouka v ponavljalni šoli je še mirno

odklonil »kanonično« obliko sklepnega računa s pogojnim in vprašalnim stavkom ter priporočil pismeno sklepanje na enoto ter z enote na množino; njegova metoda je sicer evidentnejša, toda v odobrenih šolskih učbenikih za 6. in 7. razred o. š. pa navaja drug avtor prav »kanonično« reševanje takšnih nalog. Po kom naj se učitelj ravna? Če bo delal po prvem, ga bo pri inspekciji drugi grajal, če po drugem, ga šaka konflikt s prvim. Dalje! Predavatelj je naravnost preklel reševanje sklepnega računa s sorazmerjem. Učni načrt za 7. razred o. š. pa takšno reševanje sklepnega računa naravnost prepisuje. Ubogega učitelja čaka v tem pogledu podoben prehod med Šcilo in Karibdo. Po izjavi enega izmed predavateljev je za učitelja učni načrt zakon. Torej učitelj, ki bo ravnal po naročilu tega predavatelja, tvega naravnost protizakonito dejanje! Dalje!

Pri razlagi Pitagorovega izreka je predavatelj naročala, naj učenci označuje stranice pravokotnega trikotnika s katerokoli oznako, samo z a in b za kateto in c za hipotenuzo pod nobenim pogojem ne, da ne bodo zašli v formalizem. V vseh učbenikih in priročnikih, ki obravnavajo Pitagorov izrek, imamo pa izrecno te oznake. Sicer je pa treba povedati, da je predavatelj odlično predavala in bi jo želeli še poslušati...

Naši matematični strokovnjaki bi napravili pouku in mladini dobro delo, če bi uskladjali označevanje matematičnih količin. Tako pa imamo danes označbo b za diagonalo kvadrata in premer kroga, o za osnovnico in za obseg telesa ipd. Verjetno se hočemo na ta način boriti proti formalizmu v šoli. Toda standardni obrazci pa vendarle potrebujejo tudi standardna označba količin.

Eden izmed predavateljev je zagrešil majhen lapsus. Na izrecno vprašanje tečajnikov, zakaj označujemo enote pri abscisi pravokotne projekcije od desne proti levi in ne obratno, kakor pri številski premici in abscisi linearnih funkcij, je tečajnikom dva dni zapored pripovedoval, da pač tega ne ve. Gotovo obstaja o tem kakšna literatura in strokovnjak bi jo moral poznati. Saj učenci v vsakem osmem razredu sprašujejo učitelja, odkod ta razlika. Kaj naj tudi učitelj zmanjuje z rame-ni?...

Tečajni bi se morali kaj več pogovoriti o matematičnih učbenikih na osnovnih šolah. Saj ti vsebujejo naravnost nepravilne in neresljive probleme. Naj jih omenimo samo nekaj: učenik za 7. razred, str. 26, nal. 7 — rezultat je negativno število, le-tega pa učenci spoznajo šele v naslednjem poglavju, str. 27, nal. 22 — zahteva se cena za suhe krhlje, v podatku pa imamo sveža jabolka in nobenega podatka o osušitvi. 8. razred: sliki 44 in 45 sta z ozirom na podatek napačni; sliki 60 in 61 sta zamenjani; str. 132, nal. 49 je kvadratna enačba z dvema neznančkama, ki je vsaj na tej stopnji nerazumljiva; nal. 1, str. 156, je kvadratna enačba, ki na tej stopnji ni rešljiva. Itd.

Tečajniki so se s prireditelji premalo pogovorili o nemotodno sestavljenem okvirnem učnem načrtu, ki naj bi jim veljal za zakon. V njemu je učna snov mestoma vse križem razmetana in najmanj, kar se o njem lahko reče, je to, da se njegovi avtorji niso prav nič spoznali na šolsko metodiko. In posledice? Nekateri učitelji izvajajo ta »zakon« formalistično od vrstice do vrstice. Snov v predpisanih učbenikih je razvrščena po drugih, bolj metodičnih kriterijih. Mnogi učitelji sestavljajo podrobne učne načrte po šolskih knjigah. Marsikdo pa se ravna čisto po svojih lastnih vidikih. Zato se obravnava učna snov v naših šolah po različnih kriterijih, nesmotno in nepregledljivo. Kako naj ima inspekcijaska služba enoten pregled o predani učni snovi? Kaj pa sirote učenci, ki se morajo med letom seliti iz ene šole v drugo?...

Kjer so dejstva, ki so ugotovljiva, tako zlasti pri matematični vedi, se upravičeno lahko ob takih pismih sprašujemo: čemu je potrebna anonimnost?

Tri leta Prežihove značke svetovna književnost

RAZGOVOR Z UREDNIKOM KNJIGE JANKOM KOSOM

Novembra 1960 je iz našega lista širša javnost prvič izvedela za ustanovitev Prežihove značke. Namen ustanove, ki se je rodila nekaj mesece prej v koroškem predelu, je bil, da se posebej ogreje mlade ljudi za poseganje po dobrem sodobnem domačem leposlovju, saj to lahko v dobi zorenja daje čvrsto, a nevsiljivo oporo pri oblikovanju v zdravo osebnost s pozitivnim življenjskim nazorom. Hkrati z blagodejnim vplivanjem na estetsko-etično rast pa naj bi po svoje pripomogla tudi k zaviranju kvarnih vplivov, ki vse bolj prodirajo z literarno plažo, slabimi filmi in drugimi in ki bi utegnili naši mladini vcepiti popačene predstave o človeku in svetu.

Načrt je bil tak, da s privlačnejšim tekmovalnim sistemom pritegnemo čimveč mladine in jo s ponujenim vsebinsko in idejno smotnim izborom književnih del usmerjamo po zamišljeni poti. Pri tem smo se organizacijsko naslonili na šolsko omrežje, na šole prve in druge stopnje, mladino pa razvrstili od devetega do devetnajstega leta v štiri starostne skupine s po obsegu in vsebini različnim književnim izborom in tudi različno stopnjo (barvo) značke.

Tekmovanje je letno, pogoj za pridobitev ustrezne značke z izkaznico je poznavanje in razumevanje odbranih literarnih del, kar se izpriča v ustni in deloma tudi pisni obliki (sproščeni pogovor o prebranem in nekateri zapiski), slovesna podelitev značk pa je praviloma 18. februarja, na smrti dan vzornika Prežihovega Voranca.

Tekmovalno področje obsega štiri »koroške« občine, ravensko, dravogradsko, slovenjegraško in radeljsko, ter je kar precej veliko, saj se razteza v tri doline in zajema kraje od Črne v Mežiški do Podvelke v Dravski z Ribnico na Pohorju pa do Mislinj v Mislinjski dolini.

Osrednji odbor se pri delu opira na področni slavistični aktiv, katerega člani skrbijo za posameznih šolah za izvajanje tekmovalnega in sodelovanja z upraviteljski in družbenimi organizacijami, opravljajoč vse delo iz dobre volje. Organizacijsko enotnost zagotavlja poseben pravilnik, denarno pa so akcijo podprli občinski ljudski odbori z ravenskim kot pokroviteljem. Prizadevno pomagajo ponekod tudi društva prijateljev mladine.

Če sta nam bila ob ustanovitvi znana samo spodbudni namen in obrisni načrt tega kulturnega tekmovalnega mladini, ki naj po svoje prispeva k plemenitenju in bogatitvi njih notranje podobe, pa lahko zdaj, ko se na vsem območju vneto pripravljajo na tretjo podelitev značk, že spregovorimo nekaj tudi o izkušnjah in rezultatih.

Ali se je zamisel zakoreninila, pogleda v rast in daje že kaj plodov? Mislim, da smemo na vprašanje odgovoriti pritrdilno. Prvo leto, ko smo orali ledino in se spoprijeli s številnimi organizacijskimi težavami, kjer pomanjkanje predvidenih del ni bilo na zadnjem mestu, je tekmovalno uspešno končalo nekaj nad 80 učencev, toda že pri prihodnji podelitvi z nekaterimi spremembami v pravilniku je toliko dosegla že skoraj ena sama šola, a skupno število novih nosilcev značke se je pomnožilo malone šestkrat. Tudi letos pričakujemo nadaljnji vzpon in upamo, da bo akcija poslej zajemala vsaj dve tretjini osnov-

Vendar bilanca s to ugotovitvijo še ni sklenjena, vzgojni vpliv ne izrpan. Ta učinke namreč dosti širše — razteza se tudi na vse tiste, ki so pri prvem poskusu morebiti še nekje omagali, in sploh na celotni sestavi vsake šole. Kajti ob dnevi podelitve vznemirjeno trepetajo po naših dvoranah ob izbranim kulturnem sporedu stotine mladih src, najmočnejše pač seveda tistih srečnikov, ki vročični stopajo na oder, da jim pripno značko in izročijo morda še književno darilo. To so trenutki, ko številne mlade brazde željno vsrkavajo seme lepote in plemenitosti, hkrati pa te vsakoletne podelitvene slovesnosti čedalje bolj niso več samo praznik mlade,

Pred tedni je pri Mladinski knjigi izšla Svetovna književnost, komentirana antologija besednih umetnosti od začetkov do romantike. Knjigo je uredil in komentiral Janko Kos, sodelovala pa sta še Dušan Pirjevec in Stane Mihelič. Namen te knjige je očiti. Prvenstveno naj bo šolski pripomoček. Zaradi tega sem zastavil uredniku Janku Kosu že ob začetku najinega pogovora vprašanje, kakšen je odnos uredništva do novega gimnazijskega učnega načrta in kako so ga upoštevali pri izboru.

se seveda ni bilo mogoče izogniti, če naj ostane pouk svetovne literature znotraj razumnih meja, v katerih ga bo mogoče uskladiti s poukom domače literature. Kljub tem neogibnim posledicam pa je seveda knjiga vendarle poskušala ustvariti karseda kontinuiran prerez skozi gradivo, ki naj posreduje o svetovni literaturi ne slučajno, ampak pregledno znanje.

»Razumljivo je,« sem nadaljeval pogovor, »da se je pri tako obsežni snovi treba znati omejiti. Kako si to dosegel?«

»Obseg knjige in čimboljša razporeditev snovi sta terjala strožji kriterij za pojme literature, kot smo ga običajno navajeni. Knjiga obsega samo lirске, pripovedne in dramske tekste, tj. literaturo v pravem pomenu besede, ne pa tudi didaktične, filozofske in refleksivne zvrsti v verzih ali prozi. Zato ni v knjigi niti starih orientacijskih izrekov, aforizmov in filozofskih spisov, pa tudi ne takšnih avtorjev, kot so bili Cicero, Seneca, Montaigne in še marsikdo. Od filozofov je zastopan samo Platon, a še ta samo z odlomkom, ki je izrazito pripoveden in umetniški. Morda bi po vsem tem bilo mogoče očitati izboru, da je krivično prezrl zvrsti aforistike ali pa esejistike. Vendar je na ta razumljivi očitek mogoče odgovoriti z upravičenimi protigargini, češ da bi ilustriranje literarnih obdobij s te vrste teksti povečalo obseg knjige za več kot polovico, saj bi že za renesanso morali navesti poleg Montaigna še vrsto drugih avtorjev, ki bi prav tako morali priti v poštev; predvsem pa je mogoče trditi, da bi te vrste verzne ali prozne (predvsem filozofske in moralistične) tekste morala zajeti pravzaprav posebna antologija, ki bi lahko okot koristen pripomoček služila gimnazijskemu pouku filozofije in sociologije. Po drugi strani pa omejitve Svetovne književnosti na literaturo v ožjem pomenu besede lahko samo koristno poznavanje literature in kulturne preteklosti.«

»In kakšni so torej bili kriteriji izbora?«

»Redakcija je pri sestavi knjige poskušala uskladiti troje kriterijev: literarnozgodovinskega, normativno estetskega oziroma umetniškega in pa pedagoško-psihološkega. Besedila naj bi zajela predvsem umetniške višje svetovne literature, vendar naj bi prav ti višji posredovali tudi podoba literarnega razvoja, posameznih obdobij, njihovih značilnosti itn. Povsem do kraja obe merili najbrž ni mogoče povsod uskladiti, saj je razumljivo, da velika umetniška dela niso zmeraj najboljše ilustracija literarnozgodovinskega razvoja, pa tudi narobe — da ta razvoj bolje ilustrirajo teksti, ki niso ravno vredni, da bi jih imenovali v isti sapi z Dantejem ali Shakespearem. Med temi skrajnostmi je poskušala redakcija iadrati, kolikor se je le dalo. Razen tega pa je poskušala čimbolj dosledno uveljaviti tudi pedagoško-psihološki vidik — izogibala se je namreč vseh tistih literarnih primerov, ki so bolj zgodovinsko tehtni kot za mladega človeka zanimivi in privlačni. Skratka, čim manj je sprejemala v izbor dolgočasna, v slabem smislu šolska besedila.

V Domu JLA v Beogradu razstavljajo te dni trije likovniki — prosvetni delavci iz Slovenije. Slikar Izidor Urbančič (15 olj), slikar Marjan Dovjak (15 olj) in kipar Peter Černe (10 plastik) razstavljajo dela, ki so nastala v zadnjih dveh letih. Vsi trije ustvarjajo poleg svojega šolskega dela

nošolskih učencev (računajoč pri vsaki stopnji s triletno periodo, ker se n. pr. za prvo stopnjo potegujejo učenci od 3. do 5. razreda, itd.), kar ni malo. Trenutno je šibkejša zavzetost na šolah druge stopnje, toda tudi tam se počasi prebija led.

Ce bi torej povzeli rezultat prvih treh let v jeziku knjižničarske statistike, bi rekli, da so izbrana novejša domača prozna, pesniška in dramska dela našla tisoče novih, mladih bralcev. In mnogim od teh bo dobra knjiga poslej redna prijateljica. Naše šole so tako zanele novo ognjišče poglobljenega kulturnega poslanstva med mladim rod, in učitelji, ki pri akciji sodelujejo, mu postajajo vsak dan še zvestejši duhovni vodniki na poti v življenje.

In končno — značka se ni ustavila ob svojih bolj ali manj ozkih mejah, ne; že se zamisel razširja na nova področja in vabi nove in nove privrženca. Na lirijskem brsti Bevkova, na Dolnjem (Grosuplje) Adamičeva, premislja Maribor, zganila se je Ljubljana... Želimo ji srečno pot.

Stanko Kotnik

»Knjiga Svetovna književnost je predvsem pripomoček, ki naj omogoči pouk svetovne književnosti v tisti smeri, kot ga predvideva obstoječi učni načrt za gimnazije«, odgovarja Janko Kos. »Ta načrt je seveda okviren. Razen tega je za nekatera obdobja (npr. orient, antika, srednji vek) brez podrobnejših navedb avtorjev in del. Prav zato je morala prva knjiga Svetovne književnosti pravzaprav šele konkretizirati splošne smernice učnega načrta. Poskušala je zajeti starejša literarna obdobja v tisti smeri, ki se zdi nujno potrebna, če naj dobi gimnazijec ob pouku o slovenski in jugoslovanskih literaturah še smiseln pregled svetovne literature. Upal bi si trditi, da obseg knjige ni preokrajšal razumnih meja, saj predstavlja skrajni minimum, v katerega je mogoče skriti obsežno snov. Poznavavci svetovne literature bodo najbrž pogrešali marsikateri važen pojav (npr. egipčansko prozo, japonsko dramo), pa tudi sicer se jim bo zdelo snov marsikje kar preveč omejena na nujno potrebne primere. Vsemu temu

ni učencev, ki so raje nagajali drug drugemu, kot pa poslušali. Švest si svoje pedagoške modroodstvi je ukazal oba učenca odvezati, krivca, ki sta z vrvice povezala kotovariša, pa je poklical k tabli. Nihece od obeh krivcev ni hotel vstati in ubogati, pač pa je prvi nameril roko, da bo udaril po učitelju. Učitelj je v brambi svoje avtoritete, ki lahko vsak hip pade stolp k tabli po metrsko palico, prijel prvega krivca za vrat, ga potegnil iz klopi in ga z metrom suvaje spravil do tabele. Ker tudi drugi učenec ni hotel k tabli sam, je moral učitelj je tega prav enako pregnati iz klopi. Ko pa sta stala pred tablo, je učitelj vzel vrvc, napravil na vsakem koncu zanko in jo nataknil učencema na vrat z besedami: »Ker nečeta sodelovati pri pouku in motita še ostale, bodita tu pred razredom v sramoto vprežena kot vola!« S šolskim delom so nadaljevali, toda učenci se niso ogreli za učno snov in geometrijske formule.

Po končanem pouku je učitelj obupan zastopil učilnico in samo nesrečen dogodek v gozdu, o katerem so mu učenci pripovedovali naslednjo uro, ga je spravil na življensko pot pouka. V gozdu je namreč nekemu konju debel smrekov hloh zlomil nogo, da so ga morali zaklati. Učenec, ki je bil, priča nesreče, je dogodek opisal, ostali pa so začeli govoriti o škodi, katero bo moral voznik utrpeti, posebno še zato, ker ni imel zavarovanega konja pri zavarovalnici. Učitelj je izrazil živahen razgovor dečkov in jih napeljal na računsko ugotavljanje, koliko bo vozniku plačal konjerec za konja, koliko bo ta dobil

dine, temveč preraščajo že v pravi kulturni praznik kraja.

Vrhunec doživljanja pa so nazadnje srečanja s pisatelji, tistimi, ki so jim pred kratkim govorili le s knjižnih strani, zdaj pa so sami sredi njih in jim govore neposredno od srca do srca. To je nepozabno. Tako so naše kraje počastili z obiskom doslej France Bevka, Tone Seliskar in Anton Ingolič, za letos pa so objubili, da bodo prišli ponovno in v družbi še drugih književnikov, ki so povabilo prav tako ljubeznivo sprejeli, na slavnostni dan v Titovem domu na Ravnih brali iz svojih del in spregovorili iz svojih src mladim prežihovcem z vsega področja. To pa bo preko naše mladine praznik celih naših dolin.

In končno — značka se ni ustavila ob svojih bolj ali manj ozkih mejah, ne; že se zamisel razširja na nova področja in vabi nove in nove privrženca. Na lirijskem brsti Bevkova, na Dolnjem (Grosuplje) Adamičeva, premislja Maribor, zganila se je Ljubljana... Želimo ji srečno pot.

Stanko Kotnik

Izhodišče učnih slik, ki obravnavajo snov po predpisanem učnem načrtu, so kratki odlomki del ali citati naših najuglednejših pisateljev, pesnikov, narodne pesmi in politikov. Knjiga navaja spoznavati učenca številne pregovore, izkušiti iz njih ljudsko modrost, jih vzpodbuja za zbiranje in zapisovanje tega narodnega blaga. Seznanja učence z narodno pesmijo, pisatelji, pesniki, in tako bodo učenci na lahek način hitro dobili precejšen vpogled v našo literaturo.

Ze itak zelo zanimiva knjiga ima v posameznih vajah tudi kratke besednice z besednimi, družabnimi, otroškimi igrami in ugankami, kar bo učence silno pritegnilo k aktivnosti in jim budilo fantazijo.

V tekstu je neprislusljeno nakazana vzgojna stran: ljubezen do doma, družine, matere, partizanov, živali, skozi vsa knjigo se prepletajo odstavki in vaje, ki dokazujejo tudi krivičnost prejšnjega družbenega reda.

Knjiga seznanja učence z različnimi poklici, navaja na poslovno spise, pisanje potrdil, voščil, čestitk, življenjskepisov itd.

Vaje v pravorečju imajo toliko nazornih in praktičnih stavkov iz vsakdanjega življenja, da mora iz njih spoznati pravilo tudi slabše nadarjen učenec. Prav tako dobi učitelj v knjigi nešteto primerov in nasvetov, da ne more biti nikdar v zadreg, kako bi izpeljal željeno pravilo.

Posamezna poglavja knjige dokazujejo, da je avtorica porabila za svoje delo ogromno časa in predelala mnogo literature. Teksti so skrbno izbrani. Knjigo počivi in pritegne dvobarven tisk in dvojne vrste črk. Vsaka stran je ilustrirana z večbarvnimi ilustracijami, delo Lidije Osterc. Tudi papir je odličen. Tako zasluži učbenik po vsebini in opremljenosti priznanje in priporočilo.

D. Vončina

Marija Jalen: Spoznavajmo slovenski jezik

V poročilu o Slovenski jezikovni vadnici za V. razred osnovne šole, katero je sestavila prof. Marija Jalen, in je bil objavljen v Prosvetnem delavcu št. 1 z dne 16. 1. 1963, svetuje tov. F. Zagar, naj bi ta učbenik poleg mnogih dobrih stvari, ki so naštetje, imel še lep tisk, ilustracije in zaznamovanje z barvami.

Sedaj pa že imamo pred seboj jezikovno vadnico za IV. razred osnovne šole z naslovom Spoznavajmo slovenski jezik od istega sestavilca. Ze z naslovom in zunanjo opremo pritegne knjiga pozornost. Ko pa knjigo odpremo, dobimo občutek domačnosti in zanimanja. Avtorica je v njej obdelala za ta razred predpisano snov na tako razumljiv, kratkočasen in življenjski način, da bo obravnava ustnega in pismenega izražanja, branja beril za ta razred, ki ima že zahtevnost, prehajalo na lahek način eden v drugega.

Ne bom se spuščal v strokovnost knjige, katero sta pregledala priznana strokovnjaka in pedagog dr. Anton Bajec in prof. Vlasta Pachetner, toda razporeditev učne snovi, vaje v opazovanju, bogatenju besednega zaklada, številne vaje so tako skrbno izdelane in prepletene s spoznavanjem družbe, priložnosti spremembami v raznih predelih naše domovine v različnih letnih časih, da bo pouk s tem knjigo postal za učitelje lahek, za učence razumljiv. Delo jezikovne pouka je povezano celo z računstvom, kjer utrjujejo in uporabljajo dolgoslovo in časovne mere in se pri tem seznanjajo s prometom v mestu, na železnih, avtobusih in na cestah.

Prihodnji naprej: Učitelj obtožen!

Anorganska kemija

Pri ponovnem pregledu knjige sem našel več večjih in manjših napak. Prosim predavatelje kemije, da svoje dišake opozorijo na naslednje napake (prva številka pomeni stran, druga pa vrsto):

- 24/4 Fe, Hg
- 25/2 H... 0,88 %
- 27/13 kot kisikovih ali vodikovih...
- 33/13 Vstavi: 3. primer: Pri 25°C in 745 mm Hg zavzema določena masa plina prostornino 152 ml. Izračunaj volumen tega plina pri 0°C in 760 mm Hg.
- 33/sp. 1g H, 25g H
- 51/6 n. pr. asimilacija
- 55/9 Industrijska
- 55/15 do vodika:
- 61/sr. bolj hlapna
- 63/sp. Sn, H, Cu
- 64/9 brezvodna oksidoma
- 64/t. 3 vsebujejo še
- 69/8 K — [H], [J]
- [HJ]²
- 72/sr. + 3 H₂O
- 73/sp. pH = 6,2;
- 82/14 pritegnitev
- 87/3. pr. 49,04g;
- 87/n. 10. 0,2 n
- 88/13 : temperatura
- 93/sp. 6 M
- 95/13 kakor 4,6 mm
- 102/7 v tretji grupi
- 143/3. zgl. 2,5 amp.
- 144/17 ter podobne
- 156/14 težko celjive
- 160/8 CH₂
- 160/n. 3. Kal. klorata
- 163/17, prostem m. Ss
- 163/17 Ss
- 178/n. 12. FeS₂
- 186/25 v predtočki
- 193/n. 13. amoniaka NH₃. Kakšna zmes NH₃ in zraka nam je za to potrebna? (1 vol. NH₃, 10 vol. zraka).
- 201/28 As₂O₃
- 204/sp. dvolomnostjo ter
- 210/sp. zgorevanje terpenina C₁₀H₁₆
- 218/sp. — 57°C 5 atm.
- 226/14 zgorevanju 1 kg
- 230/5. sp. kot kremen in
- 231/14 silikaterogel
- 178/27 sta nekovini

Prof. Lampič

Portreti prosvetnih delavcev

Ob dvojnem delovnem uspehu Oskarja Hudalesa

Oskar Hudales je bil znan kot marljiv društveni delavec, pisatelj in učitelj...

Priloge k temu členu so domačini. Če mi bo naklonjena sreča, bom o teh krajih še kaj napisal...

Križarja Lenarta so bralci lepo sprejeli. Saj nam domači zgodovinski romani prinašajo...

Te dni slavi Oskar Hudales, upokojeni mariborski učitelj, dvojno delovno zmago...

Takoj po osvoboditvi, ko nam je primanjloval učbenikov iz zgodovine...

Novo knjige v knjižnici Društva za moderne tuje jezike

Knjižnica Društva za moderne tuje jezike izpolnja svojim članom strokovno literaturo...

28. W. Strunk and E. B. White, The Elements of Style, New York 1959.

ANGLSKJE KNJIGE

- 1. H. E. Palmer and D. Palmer, English Through Actions, London 1959.

- 29. W. T. McNiff, The Beginnings of English Literature, New York 1961.

Notes and Commentary for the Teacher, Huddersfield 1961.

Notes and Commentary for the Teacher, Huddersfield 1961.

NOVE PLOŠČE

- 2. Dym Thomas, Under Milkwood (2 mikroplošč).

Knjige Prešernove družbe 1963

Februarja je poteklo deset let, odkar so ustanovili Prešernovo družbo...

Poučno-uporabne vrednosti sta knjigi Mitje Tavčarja 'Elektrika za domačo rabo'...

Leposlovnost kvalitete Ivana Potrča so dobile svoje priznanje s Prešernovo nagrado...

Jubileji osnovnih šol

Letos praznujeta 200-letnico obstoja šol v Slovenskih Konjicah in Vitanju.

S poukom se je pričelo na enorazredni inšpekcijski osnovni šoli v Slovenskih Konjicah leta 1863.

ca Trefalta. Solski obisk je bil obvezen, vendar je malo otrok obiskovalo pouk...

V nižjih razredih se je vršil pouk v slovenskem, v višjih pa v nemškem jeziku.

Leto 1863 se je pričelo šolanje hrastinskih otrok po zaslugi takratnega rudiškega upravitelja...

Pred letom 1863 so otroci iz Podragi obiskovali šolo v St. Vidu pri Vipavi (Podnanos).

Ustanovitev šole v Vitanju je mogoče točno ugotoviti, Najstarejši datum oziroma 'Zlata knjiga' iz leta 1823.

Leto 1920 je bila dekliška šola razširjena v šestrazrednico. Leto 1923 se je vodstvo dekliške šole ločilo od dekliške in je 1925 v dekliški šoli dobila sodni razred.

Imen naših vsakoletnih članov o jubilejih osnovnih šol je, da seznanimo široko javnost in seveda prav posebno prosvetne delavce...

Pouk v Vitomarcih se je vršil že okoli 1800, vendar ne reden, le včasih v nedeljah in praznikih.

Leto 1863 je bila v Jurkloštru ustanovljena enorazredna javna osnovna šola.

Imen naših vsakoletnih članov o jubilejih osnovnih šol je, da seznanimo široko javnost in seveda prav posebno prosvetne delavce...

Leto 1863 je bila v Jurkloštru ustanovljena enorazredna javna osnovna šola.

Imen naših vsakoletnih članov o jubilejih osnovnih šol je, da seznanimo široko javnost in seveda prav posebno prosvetne delavce...

Imen naših vsakoletnih članov o jubilejih osnovnih šol je, da seznanimo široko javnost in seveda prav posebno prosvetne delavce...

Imen naših vsakoletnih članov o jubilejih osnovnih šol je, da seznanimo široko javnost in seveda prav posebno prosvetne delavce...

Imen naših vsakoletnih članov o jubilejih osnovnih šol je, da seznanimo široko javnost in seveda prav posebno prosvetne delavce...

Imen naših vsakoletnih članov o jubilejih osnovnih šol je, da seznanimo široko javnost in seveda prav posebno prosvetne delavce...

Imen naših vsakoletnih članov o jubilejih osnovnih šol je, da seznanimo široko javnost in seveda prav posebno prosvetne delavce...

Imen naših vsakoletnih članov o jubilejih osnovnih šol je, da seznanimo široko javnost in seveda prav posebno prosvetne delavce...

Imen naših vsakoletnih članov o jubilejih osnovnih šol je, da seznanimo široko javnost in seveda prav posebno prosvetne delavce...

»Leto tehnične vzgoje mladih«

Letošnja zvezna akcija pionirjev po geslom »Leto tehnične vzgoje mladih« se je začela: od 29. novembra 1962 do 29. novembra 1963...

rejšo premostitev pomanjkanja predmetnih učiteljev za tehniški pouk. Itd.

Organizatorji akcije v občinah se bodo lahko prav koristno poslužili vrste perečih vprašanj...

Težišče akcije mora biti v občini, iz programa pa mora odsevat skrb družbe za nadaljnje ustvarjanje pogojev za tehniško vzgojo mladih.

Dijaki šol druge stopnje se bodo v akcijo vključili s delom v mladinskih klubih »Znanost in tehnika«.

Imen naših vsakoletnih članov o jubilejih osnovnih šol je, da seznanimo široko javnost in seveda prav posebno prosvetne delavce...

»LETO TEHNIČNE VZGOJE MLADIH«

Letošnja zvezna akcija pionirjev po geslom »Leto tehnične vzgoje mladih« se je začela: od 29. novembra 1962 do 29. novembra 1963...

rejšo premostitev pomanjkanja predmetnih učiteljev za tehniški pouk. Itd.

Organizatorji akcije v občinah se bodo lahko prav koristno poslužili vrste perečih vprašanj...

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE. opozarja prosvetne delavce na naslednje nove publikacije: SNOVNE SMERNICE ZA POKLICNO VZGOJO V OSNOVNI ŠOLI 300 din...

»LETO TEHNIČNE VZGOJE MLADIH«. Letošnja zvezna akcija pionirjev po geslom »Leto tehnične vzgoje mladih« se je začela: od 29. novembra 1962 do 29. novembra 1963...

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA LJUBLJANA, TITOVA 3. Srbohrvaški in slovenski slikovni besednjak vezan v polplatno za 1300 din. Italijanski in slovenski slikovni besednjak vezan v polplatno za 1300 din.